

ingediend op **42** (2021-2022) – Nr. 4
28 september 2022 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Katrien Schryvers

over het jaarverslag

van het Kinderrechtencommissariaat

2020-2021

Documenten in het dossier:

42 (2021-2022) – Nr. 1: Jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat
– Nr. 2 en 3: Verslagen

verzendcode: PAR
WEL

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Lorin Parys, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Piet De Bruyn, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Conner Rousseau.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Caroline Vrijens, kinderrechtencommissaris	4
1.	Totaal aantal klachten	4
2.	Wat met meldingen?	4
3.	Het wachten moe.....	5
3.1.	Corona	5
3.2.	Aanbevelingen.....	5
4.	Het wachten moe: zorg en hulp	6
4.1.	Meldingen	6
4.2.	Eindeloos wachten in de jeugdhulp, de geestelijke gezondheidszorg en het VAPH	6
4.3.	Recht op hulp staat onder druk.....	6
4.4.	Aanbevelingen.....	7
5.	Jeugdhulp: andere meldingen.....	7
6.	Rechten in het gezin.....	9
II.	Vragen van de leden	10
1.	Vragen van Jeremie Vaneeckhout	10
2.	Vragen van Suzy Wouters	11
3.	Vragen van Katja Verheyen.....	12
4.	Vragen van Freya Van den Bossche.....	12
5.	Vragen van Lise Vandecasteele.....	13
6.	Vragen van Katrien Schryvers	14
7.	Vragen van Celia Groothedde	15
8.	Vragen van Lorin Parys.....	16
9.	Vragen van Koen Daniëls	17
III.	Antwoorden van het Kinderrechtencommissariaat	18
	Gebruikte afkortingen	26
	Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op woensdag 9 februari 2022 besprak de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding het jaarverslag 2020-2021 van het Kinderrechtencommissariaat, samen met een vertegenwoordiging van het Kinderrechtencommissariaat:

- Caroline Vrijens, kinderrechtencommissaris;
- Inge Schoevaerts, coördinerend adviseur van de klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat;
- Eline Strik, secretaris van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties.

De presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze commissievergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Uiteenzetting door Caroline Vrijens, kinderrechtencommissaris

1. Totaal aantal klachten

Het Kinderrechtencommissariaat heeft volgens *Caroline Vrijens* in 2021 1530 klachten ontvangen. De jaren daarvoor was dat gemiddeld 1200 klachten per jaar. Van de 1530 klachten gingen er 370 over corona. De verhoging tijdens het afgelopen werkjaar is te wijten aan de coronapandemie. Er waren telkens veel mails of telefoonoproepen rond de overlegcomités waarop beslissingen werden genomen over onderwijs, mondkemperplicht of vaccinaties.

Het zijn in de eerste plaats privépersonen die contact opnemen met het Kinderrechtencommissariaat: bezorgde ouders, pleegouders, grootouders of familieleden van kinderen of jongeren, maar ook jongeren zelf. Het gaat dan voornamelijk om jongeren vanaf 12 jaar. Ook burens, kennissen en vrienden zijn een belangrijke groep. Daarnaast zijn er de professionals, vaak mensen die in het onderwijs staan, begeleiders uit de jeugdhulp, CLB-medewerkers of huisartsen. Af en toe nemen ook overheidsmedewerkers contact op.

Meldingen gaan in de eerste plaats over onderwijs. Het gaat daarbij om vragen over sancties die kinderen of jongeren op school hebben gekregen. Er zijn mensen die problemen ervaren om een school te vinden of om op school te raken. Corona was een ander opvallend thema. Op de tweede plaats staan welzijn en hulpverlening aan minderjarigen. Op de derde plaats staan rechten in het gezin, meer bepaald scheiding, ouderschap, afstamming of adoptie.

2. Wat met meldingen?

Melders worden in de eerste plaats geïnformeerd. Wie ergens mee is vastgelopen, krijgt advies. Melders worden doorverwezen als hun specifieke vraag niet bestemd is voor het Kinderrechtencommissariaat. In een aantal gevallen bemiddelt het Kinderrechtencommissariaat: alle belanghebbende partijen worden rond de tafel gebracht om in het belang van de minderjarige naar een oplossing te zoeken. Bemiddelen gebeurt vaak op school of in jeugdhulpvoorzieningen. Soms moet er onderzoek gevoerd worden en moet het Kinderrechtencommissariaat documenten opvragen om een analyse te kunnen maken of advies te verlenen.

De klachtenlijn is de vinger aan de pols van de realiteit. Vanuit zijn beleidsadviserende functie spoort het Kinderrechtencommissariaat het beleid aan antwoorden te formuleren op bepaalde zaken waarmee kinderen en jongeren geconfronteerd worden.

3. Het wachten moe

De titel van dit jaarverslag, 'Het wachten moe', is niet toevallig: het was de rode draad door 2021. De titel kan in de allereerste plaats gekoppeld worden aan corona, want kinderen en jongeren konden heel wat zaken niet doen en moesten vaak wachten op zaken die ze in normale omstandigheden wel kunnen doen. Vooral tieners hebben er behoefte aan om aan het gezin te ontsnappen om op avontuur te gaan. Andere zaken waarop jongeren vaak moeten wachten, zijn een plaats in jeugdhulp of onderwijs, of papieren.

3.1. Corona

Er waren veel meldingen over corona en school vanwege het tweede opeenvolgende schooljaar met tal van belemmeringen. Kinderen en jongeren ervoeren tal van knelpunten met het afstandsonderwijs. Er waren op dat vlak grote verschillen tussen scholen. Bepaalde scholen hebben dat goed georganiseerd, maar in tal van scholen verliep het afstandsonderwijs verre van goed. Dat veroorzaakte veel stress bij jongeren omdat ze veel leerstof zelf moesten verwerken. In de weken dat ze wel naar school konden, kregen ze vaak toetsen. Jongeren misten contact met hun klasgenoten en andere leuke activiteiten op school. Ze kregen enkel nog les en zagen hun schoolvrienden amper nog. Dat alles maakte het Kinderrechtencommissariaat bezorgd.

De kinderrechtencommissaris ging ook in gesprek met kinderen en jongeren. Uit een aantal quotes blijkt duidelijk de druk op hun mentaal welzijn. Jongeren merkten op dat er amper werd gevraagd hoe ze zich voelden op school. Al verschilt dat ook van school tot school. Sommige jongeren gaven aan dat hierover wel gesproken werd in de klas.

Andere jongeren gaven aan dat ouders, broers en zussen hun enige contacten waren. Velen gaven aan dat ze hun klasgenoten enkel nog zagen op school. Dat ze daarnaast amper leeftijdsgenoten zagen, was verontrustend.

Er is opgemerkt dat het op school enkel nog om de lessen ging. Voor het overige stonden ze in de kou. Een jongere gaf aan het gevoel te hebben dat het leven stilstond. De druk op het gezin was groter waardoor ruzies en discussies heviger werden.

De meldingen over corona kwamen voornamelijk van ouders. Ze gaven uiting aan hun onvrede over mondkapjes, quarantaines of vaccinaties. Daarnaast meldden professionals hun bezorgdheid.

De grootste bezorgdheid van de kinderrechtencommissaris was het afgelopen werkjaar de druk op het mentale welzijn van de jongeren. Uit een enquête van Waddist, afgenomen in de lente van 2021, blijkt dat één op twee jongeren psychische hulp zocht tijdens die periode. Jongeren die klaar waren om hun vleugels uit te slaan, zaten vast. Jongeren hebben behoefte om hun identiteit te ontwikkelen, mede in interactie met anderen. Dat is een van de verklaringen voor de druk op het mentale welbevinden.

3.2. Aanbevelingen

Dit werkjaar heeft het Kinderrechtencommissariaat continu de actualiteit gevolgd en de vinger aan de pols gehouden dankzij het netwerk en de klachtenlijn. Het was een pittig jaar omdat kinderrechten geregeld onder druk stonden. Het Kinderrechtencommissariaat heeft voortdurend standpunten ingenomen over tal van zaken of advies verleend aan het Vlaams Parlement.

Al sedert het begin van de coronacrisis vraagt het Kinderrechtencommissariaat om kinderen en jongeren te sparen van zware beperkingen door hen centraal te stellen. Ze zijn in volle ontwikkeling. Ze veranderen op korte tijd omdat ze zowel cognitief als sociaal-emotioneel veel zaken bijleren. Ze genieten een aantal basisrechten maar die stonden zwaar onder druk. De vraag luidt al twee jaar om kinderen en jongeren vooraan te plaatsen wanneer maatregelen genomen moeten worden. Er moet zo weinig mogelijk druk op hen gelegd worden.

In 2021 drong het Kinderrechtencommissariaat erop aan kinderrechten nooit meer in lockdown te laten gaan. Er is inmiddels veel geleerd want het tweede coronajaar verliep anders dan het eerste. Kinderrechten werden al beter gerespecteerd maar de druk blijft hoog.

4. Het wachten moe: zorg en hulp

Met de titel 'Het wachten moe' wil het Kinderrechtencommissariaat een statement maken. Al jaren klaagt het Kinderrechtencommissariaat de wachtlijsten aan in de jeugdhulp, de geestelijke gezondheidszorg en de zorg voor personen met een handicap. In 2022 zijn die wachtlijsten ontploft. Het Kinderrechtencommissariaat ontving daarover talrijke signalen uit zijn netwerk. In de buurlanden is het net zo: het structurele probleem van de wachtlijsten is door corona nog erger geworden. Omdat het Kinderrechtencommissariaat hierover bezorgd is, is dit de titel geworden van het jaarverslag.

4.1. Meldingen

Over hulp aan minderjarigen waren er in 2021 350 meldingen: 219 over jeugdhulp, 74 over gezondheidszorg en 43 over welzijn. Van de 317 meldingen over het beleidsdomein Gezin gingen er 202 over (vaak problematische) scheidingen. Daarnaast waren er zoals steeds vragen over ouderschap en opvoeding. Afstamming en adoptie vormen een ander belangrijk thema.

4.2. Eindeloos wachten in de jeugdhulp, de geestelijke gezondheidszorg en het VAPH

De Vlaamse Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychiaters heeft in april 2021 een enquête georganiseerd in de sector waaruit blijkt dat 23.000 kinderen en jongeren wachten op (vaak dringende) psychologische ondersteuning. Door corona is de situatie nog erger geworden en zijn de wachtlijsten langer geworden. Bij psychologische problemen moet de huisarts tieners doorverwijzen, maar vaak komen ze op een wachtlijst terecht. In het voorjaar van 2021 gaf een kinderpsychiater aan dat jongeren die met heel donkere gedachten rondlopen weken moeten wachten. Er kwamen meldingen van CLB-medewerkers die met de handen in het haar zaten omdat ze kinderen, jongeren en gezinnen met vragen niets kunnen aanbieden. Op een school voor hoogbegaafde kinderen gaf men aan dat de wachttijd bij een crisissituatie als gevolg van corona was toegenomen van 48 uur tot 3 weken. Het zijn slechts enkele alarmsignalen van professionals.

Het internationale netwerk van kinderombudsdiensten bevestigt deze trend. Internationaal wetenschappelijk onderzoek toont voorts aan dat door corona angststoornissen, depressies, eetproblemen of gameverslaving zijn toegenomen.

4.3. Recht op hulp staat onder druk

Een van de belangrijkste problemen is de gebrekkige gegevensregistratie waardoor data ontbreken. Zorgnet-Icuro liet professor Ronny Bruffaerts onderzoek voeren naar mythes in de geestelijke gezondheidszorg. Dat onderzoek wijst op de nood aan objectieve data. Er is niet enkel behoefte aan data over de wachttijden maar

ook bijvoorbeeld over suïcide(pogingen). Data geven aan of wat men onderneemt ook effect sorteert. Worden alle interventies voldoende gemeten? Zijn alle interventies effectief?

De wachtlijsten waar kinderen en jongeren op botsen, zorgen voor breuken in verschillende levensdomeinen. Wachten op hulp zorgt ervoor dat het thuis en op school vaak moeilijk loopt. Sociale contacten met vrienden verlopen moeilijk. Op dringende hulp en zorg moeten wachten heeft ernstige impact.

Naar aanleiding van dit alles heeft het Kinderrechtencommissariaat een advies geformuleerd 'Code zwart voor mentaal welzijn'. Het mentaal welbevinden van jongeren moet een beleidsprioriteit worden.

4.4. Aanbevelingen

Er loopt reeds een aantal zaken. Zo zijn de OverKop-huizen en de mobiele crisisteamen versterkt. Er is voorts één gezin-één plan. Op federaal niveau is er de terugbetaling van de eerstelijnspsychologische zorg. Desondanks geven professionals op het terrein aan dat dit alles niet voldoende is om de wachtlijsten af te bouwen. Dat zou de beleidsprioriteit moeten zijn.

Preventie is ontzettend belangrijk. Laagdrempelige hulp is dat eveneens. Maar jongeren die nu aan het wachten zijn op intensieve jeugdhulpverlening omdat hun problemen geëscaleerd zijn, mogen niet vergeten worden. Zij moeten zo snel mogelijk alle nodige hulp krijgen.

Net zoals uit het onderzoek van Zorgnet-Icuro blijkt, is er een moderne visie nodig op psychische gezondheidszorg over de verschillende beleidsniveaus. Fysieke problemen worden in België vrij snel aangepakt. Wie psychologische hulp nodig heeft, moet daar weken of maanden op wachten.

Naast preventie en vroegdetectie is ook samenwerking tussen alle verschillende sectoren van belang. Scholen zijn belangrijke vindplaatsen. Op school kan aan preventie worden gedaan door zaken bespreekbaar te maken. Het is, samen met de vrije tijd, een plek waar problemen vroegtijdig gedetecteerd kunnen worden. Jeugd- en welzijnsbeleid moeten nog sterker inzetten op samenwerking en preventie. Er lopen initiatieven om op school anoniem te meten hoe het gesteld is met het welbevinden van de kinderen en jongeren. Dergelijke positieve initiatieven moeten worden benoemd.

Interventies moeten worden gemonitord. Leveren interventies de gewenste outcome op? Welke data zijn er over bijvoorbeeld wachttijden? Zo vraagt de Hoge Gezondheidsraad om werk te maken van een geestelijke gezondheidsbarometer.

5. Jeugdhulp: andere meldingen

Caroline Vrijens geeft een overzicht van de jeugdhulphema's waarmee het Kinderrechtencommissariaat op geregelde basis geconfronteerd wordt. Zo is er geregeld, bij ouders maar ook bij professionals, onduidelijkheid over de rol van de gemandateerde voorzieningen. Deze voorzieningen bevinden zich op het kruispunt tussen aanklampende maar vrijwillige, en gerechtelijke jeugdhulp. Het gaat om vrijwillige hulpverlening die evenwel niet vrijblijvend is. Er wordt een proces uitgeschreven dat uit een aantal fases bestaat. Het engagementsgesprek bepaalt in hoge mate of het dossier dient door te stromen naar de gerechtelijke jeugdhulp. Uit meldingen blijkt dat niet altijd duidelijk te zijn voor de gezinnen maar evenmin voor professionals die op enige afstand van de jeugdhulpsector actief zijn.

Deze toestand zorgt in gezinnen voor verwarring en wantrouwen in de hulpverlening. Het engagementsgesprek verloopt niet overal op dezelfde wijze. De mate waarin ouders hun visie kunnen uiteenzetten verschilt vaak. De rol van de gemandateerde voorzieningen moet worden verduidelijkt ten behoeve van ouders en andere sectoren. Werking en opzet van de engagementsgesprekken moeten worden gestroomlijnd om wantrouwen, verwarring en onduidelijkheid tegen te gaan.

In de gerechtelijke jeugdhulpverlening neemt de sociale dienst van de jeugdrechtbank een cruciale positie in. Wanneer een dossier bij de jeugdrechter zit, worden gezinnen begeleid door consulenten van de jeugdrechtbank. Het Kinderrechtencommissariaat krijg daarover geregeld meldingen van ouders, maar kan zich uiteraard niet inlaten met de gerechtelijke macht, en kan bijgevolg niet ingaan tegen een beslissing van een jeugdrechter of een consulent.

Het blijft evenwel belangrijk dat gezinnen ook bij dwang vertrouwen hebben in de begeleidende consulenten. De context is bij dwang steeds moeilijk. De samenwerking tussen gezin en consulent verloopt soms zodanig moeizaam dat ouders om een andere consulent vragen. Het Kinderrechtencommissariaat kan er begrip voor opbrengen dat naar een andere consulent wordt gevraagd wanneer de samenwerking moeilijk verloopt. Deze vraag wordt evenwel steeds afgewezen. Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt dat niet zomaar op elk van deze vragen kan worden ingegaan, maar vraagt evenwel niet automatisch negatief te reageren op elk dergelijk verzoek. De beslissing om een consulent niet te vervangen zou duidelijk gemotiveerd moeten worden.

Uit de meldingen blijkt dat er tegelijk veel wissels plaatsvinden zonder dat de ouders erom vragen. Er is een tekort aan consulenten. Het personeelsverloop is groot. Sommige dossiers worden door tot zeven consulenten gevolgd. Gezinnen krijgen daardoor het gevoel dat er geen sprake is van continuïteit. Bij elke wissel gaat informatie verloren. Het beleid moet voor meer continuïteit zorgen.

Dat de dossierlast waarmee de consulenten kampen hoog is, is algemeen bekend. Consulenten die tachtig tot negentig gezinnen moeten begeleiden zijn geen uitzondering. Door de hoge werklast zijn consulenten zowel voor ouders als voor kinderen en jongeren vaak moeilijk bereikbaar.

Er is bezorgdheid – bij leden van het Vlaams Parlement maar ook bij hulpverleners – over de vaststelling dat jeugdhulp soms een oplossing is bij vechtscheidingen. Hoe kan er beter worden omgegaan met conflictueuze scheidingen waarvan kinderen en jongeren de facto steeds het slachtoffer zijn? Aanhoudende conflicten bedreigen de ontwikkeling van kinderen en jongeren, en kunnen leiden tot een situatie waarin jeugdhulpverlening aangewezen is. Professionals geven aan dat ze het moeilijk hebben met dergelijke echtscheidingssituaties. Het Kinderrechtencommissariaat denkt dat de jeugdhulp voor voldoende aanbod moet zorgen, expertise moet bundelen en kennisuitwisseling moet bevorderen tussen jeugdhulp, onderwijs en andere betrokken actoren. In 2022 zal het Kinderrechtencommissariaat rond dit thema werken. Ook jeugdrechters moeten hierover gehoord worden. Er zijn tal van methodieken maar dit moet een prioriteit blijven. Het Kinderrechtencommissariaat betreurt dat er slechts een beperkt aantal mogelijkheden zijn om op te treden in een vechtscheiding.

Op 20 mei 2022 organiseert het Kinderrechtencommissariaat een studiedag over het spreekrecht van kinderen en jongeren in de familierechtbank. Ze hebben een wettelijk bepaald recht om gehoord te worden door een familierechter. Hierover is gesproken met kinderen. Samen met UHasselt is een bevraging van familierechters georganiseerd. Er zijn aan beide groepen vragen gesteld om te vernemen hoe zij het hoorrecht beleven, wat beter kan en op welke drempels men botst. Voorts wil het Kinderrechtencommissariaat zijn dossier over scheiding dat dateert van 2005

updaten. Is de wetgeving aangepast? Over welke tools en methodieken beschikt de hulpverlening om met moeilijke scheidingen om te gaan?

Ouderverstoting is een term die recent steeds vaker valt. Er zijn recent organisaties opgericht die daarrond werken. Een ouder die zich verstoten voelt wordt ondersteund om zijn/haar recht op contact waar te maken. Dit fenomeen mag niet genegeerd worden. Er duiken steeds meer cases op waarin sprake is van ouderverstoting. Het is niet steeds duidelijk wat precies bedoeld wordt met deze term. Een en ander wordt vaak subjectief bekeken. Het Kinderrechtencommissariaat weet uit concrete cases dat kinderen of jongeren er soms voor kiezen om tijdelijk te breken met een van de ouders om uit een conflict te kunnen stappen. Het is belangrijk om wetenschappelijk te onderzoeken wat er precies bedoeld wordt met ouderverstoting en hoe dit vanuit het standpunt van kinderrechten bekeken kan worden.

Op basis van een webinar dat in februari 2021 plaatsvond heeft het Kinderrechtencommissariaat het dossier 'Gewoon complex!' opgesteld. Het dossier focust op jongeren die tussen wal en schip vallen vanwege hun gelaagde problematiek. Het gaat om jongeren die hulp nodig hebben uit meerdere sectoren. Al te vaak kunnen deze jongeren hun rechten niet laten gelden.

De belangrijkste aanbevelingen zijn dat er naar een thuis gezocht moet worden voor deze jongeren. Omdat de zorg complex is moet hulp gezocht worden in meerdere sectoren. Er zijn op dit ogenblik evenwel te veel breuken. Jongeren moeten steeds op zoek naar een andere plek. Ze verblijven liefst zo lang mogelijk op één plek waar ze rust en stabiliteit vinden om te groeien en blijvende relaties aan te knopen. Er moet blijvend gezocht worden naar alternatieven voor time-outs, afzondering en isolatie. Onderwijs en vrije tijd, twee belangrijke basisrechten, staan vaak op de helling. Eenmaal ze geen onderwijs meer volgen, wordt het moeilijk om dat opnieuw op te starten. Ten slotte moet het mogelijk zijn om deze jongeren ook na 18 jaar vast te houden. De complexe problematiek verdwijnt niet eenmaal ze meerderjarig zijn.

6. Rechten in het gezin

De rechten van het ongeboren kind vormen een delicate materie waarover op dit moment ettelijke voorstellen voor nieuwe regelgeving lopen. Ook op federaal niveau wordt gewerkt aan een aanpassing van het Burgerlijk Wetboek. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat hierover wordt nagedacht, en heeft over dit thema een advies geformuleerd. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het noodzakelijk om nieuwe regelgeving te ontwikkelen. Er is meer nodig dan nu beschikbaar is. Caroline Vrijens geeft de voorkeur aan een aanpassing van de integrale jeugdhulp.

De kwetsbaarheid van ongeboren kinderen vraagt meer specifieke en aanklappende hulpverlening. De geldende regelgeving volstaat niet voor ongeboren kinderen in risicovolle situaties. De klemtoon hoort in de eerste plaats op preventie te liggen met daarnaast een uitgebouwd hulpverleningsnetwerk. Gedwongen opname van een zwangere vrouw moet bespreekbaar zijn in heel extreme situaties wanneer de hulpverlening er niet in slaagt om de situatie aan te pakken. Als in een vrijwillig traject alles geprobeerd is en er een aangepast aanbod is, kan een aanklappend aanbod op maat worden overwogen met het oog op de bescherming van het ongeboren kind. Laattijdige hulp tijdens een zwangerschap laat immers vaak zware sporen na.

Er is een afstammingsdatabank opgericht. De DNA-databank is een grote stap voorwaarts, en biedt extra garanties aan kinderen en jongeren die hun identiteit willen achterhalen, wat ook een kinderrecht is.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft veel tijd besteed aan het eindrapport van het expertenpanel interlandelijke adoptie (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1127/1). Naast het eindrapport heeft het Kinderrechtencommissariaat een eigen advies geformuleerd waarin interlandelijke adoptie wordt bekeken vanuit een kinderrechtentperspectief. De kinderrechtencommissaris is tevreden over het eindrapport en de aanbevelingen. Het expertenpanel schuift het belang van het kind als belangrijkste overweging naar voren en houdt vast aan het subsidiariteitsprincipe. Interlandelijke adoptie kan enkel als er geen passend alternatief is in het land van herkomst dicht bij de familie of het gezin van oorsprong. Daarnaast is ook de geïnformeerde toestemming heel belangrijk. Al te vaak is er geen zicht op het verloop van de procedure in het land van oorsprong waardoor er zaken kunnen voorvallen die niet door de beugel kunnen.

Er is al enige tijd sprake van acties rond de pedagogische tik. Deze term gebruikt het Kinderrechtencommissariaat niet langer omdat er niets pedagogisch is aan een tik. De vorige kinderrechtencommissaris, Bruno Vanobbergen, heeft herhaaldelijk het belang benadrukt van een toevoeging aan het Burgerlijk Wetboek waardoor kinderen het recht krijgen om geweldloos op te groeien. België is een van de laatste EU-lidstaten die dergelijk artikel nog niet heeft goedgekeurd. België is daarvoor op de vingers getikt door het VN-Kinderrechtencomité. Naast een artikel in het Burgerlijk Wetboek is sensibilisering aangewezen. Toch leeft de overtuiging dat dergelijk artikel een belangrijk signaal is. Recente werkzaamheden in de federale commissie voor Justitie stemmen de kinderrechtencommissaris hoopvol.

In mei 2021 is op federaal niveau een belangrijke stap gezet ter bevordering van het contact tussen broers en zussen in de jeugdhulp. Voortaan hebben broers en zussen het recht niet van elkaar gescheiden te worden. Ongeacht hun leeftijd hebben ze steeds het recht op onderling contact. Vanwege capaciteitsproblemen worden broers en zussen vaak gescheiden in de jeugdhulp. Het komt nu de jeugdhulp toe zich dusdanig te organiseren dat broers en zussen maximaal van dit recht kunnen genieten.

II. Vragen van de leden

1. Vragen van Jeremie Vaneekhout

Jeremie Vaneekhout zegt dat zowel de titel van het jaarverslag als de inhoud ervan confronterend zijn. Het betekent tegelijk dat er heel wat werk op de plank van het Vlaams Parlement ligt. Over tal van aspecten lopen er in het Vlaams Parlement of in de Vlaamse Regering initiatieven. Het zal bij de uiteindelijke bespreking ervan zaak zijn wat vandaag is gezegd in het achterhoofd te houden.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de wachtlijst voor jongeren met mentale problemen als gevolg van corona is ontploft. De spreker krijgt de indruk dat het beleid zichzelf wijsmaakt dat veel te herleiden valt tot corona. Zonder corona noch de druk die kinderen en jongeren ervaren te willen minimaliseren, gaat hij er niet vanuit dat zodra ingrijpende maatschappelijke maatregelen niet langer nodig zijn de druk op het mentaal welzijn zal afnemen. In welke mate zijn de toegenomen wachttijden het gevolg van corona? Wat verwacht het Kinderrechtencommissariaat op korte en op lange termijn? Loopt er onderzoek naar de behoefte aan hulpverlening, curatie, preventie of vroegdetectie voor de komende jaren?

Preventie alleen zal niet volstaan voor kinderen en jongeren die op hulpverlening wachten. Desondanks zal er ingezet moeten worden op preventie en vroegdetectie. De OverKop-huizen zijn gunstig voor jongeren die er terecht kunnen maar dringen onvoldoende diep door in de leefwereld van kinderen en jongeren om preventief te

werken. Volstaan dergelijke aanbodinitiatieven of moet men dieper doordringen in de leefwereld van jongeren en kinderen?

Voor minderjarigen die niet gevaccineerd zijn, gelden in het onderwijs andere quarantainemaatregelen. Minderjarigen kiezen er vaak niet zelf voor om zich niet te laten vaccineren. Hoe schat het Kinderrechtencommissariaat dat verschil in?

Wat is er nodig om de transitiezorg – vasthouden van meerderjarige jongeren in de jeugdhulp – te verbeteren? Is het enkel een kwestie van middelen of zijn er nog andere hindernissen?

Er is samen met de Vlaamse Ombudsdienst een debat gevoerd over binnenlandse adoptie. Welke hiaten zijn er vanuit het kinderrechtenperspectief?

Het jaarverslag bevat geen nieuwe informatie over kinderarmoede hoewel ter zake een aantal debatten lopen. De beloofde stijging van het groeipakket is uiteindelijk niet volledig gerealiseerd na een bijsturing van het groeipad. Hoe ziet het Kinderrechtencommissariaat de toekomst van het groeipakket? Ten slotte informeert de spreker naar het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat over de discriminatie van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen als gevolg van de toekenningsvoorwaarden van het groeipakket.

2. Vragen van Suzy Wouters

Suzy Wouters zegt dat het jaarverslag een aantal zaken naar voren schuift die al jaren een knelpunt vormen. De wachttijden komen heel vaak terug. Door de coronacrisis zijn ze alleen maar toegenomen. De impact van de coronacrisis op kinderen en jongeren mag niet worden onderschat. Kinderen die nood hebben aan hulp, moeten die vroegtijdig kunnen krijgen. Jongeren die kampen met een eetstoornis maanden laten wachten op hulp is schrijnend voor henzelf maar ook voor hun ouders. Om deze wachttijden weg te werken moet er eerst gemonitord worden. De spreker vraagt in dat verband nadere toelichting bij de geestelijke gezondheidsbarometer.

Wat wordt precies bedoeld met geïnformeerde toestemming van minderjarigen bij vaccinatie? Gaat het om alle minderjarigen of om jongeren vanaf een specifieke leeftijd? Ouders geven aan dat de overheid onvoldoende of oneerlijke informatie geeft over de risico's van vaccins bij kinderen en jongeren. Er moest vaak een keuze gemaakt worden op basis van eenzijdige informatie. Wat is de visie van het Kinderrechtencommissariaat?

De grootste bezorgdheid van het Kinderrechtencommissariaat is het mentaal welzijn van de jongeren. Hoe ziet het Kinderrechtencommissariaat de inzet van psycho-educatie? Is het een goed idee om ervaringsdeskundigen aan het woord te laten op school? Hoe kunnen jongeren weerbaarder gemaakt worden? Biedt een vak 'Mentale opvoeding' de oplossing, zoals voorgesteld door jongeren op de Kinderrechtendag?

Volstaan de investeringen in de CGG's? Hoe staat het Kinderrechtencommissariaat tegenover het programma Vroegdetectie en vroeginterventie?

Tal van zaken komen jaar na jaar terug in het jaarverslag. Wordt er voldoende gedaan met de aanbevelingen?

Zal de inspiratienota Vroeg & nabij volstaan om de brug te slaan tussen jeugdhulp en geestelijke gezondheidszorg?

Er zijn veel meldingen over intrafamiliaal geweld. Gebeurt er voldoende met die meldingen? Krijgen kinderen de bescherming waar ze op dat moment recht op hebben?

3. Vragen van Katja Verheyen

Katja Verheyen noemt de aangehaalde casussen van dak- en thuisloosheid schrijnend. Er wordt in dat verband terecht naar beleidsaandacht gevraagd voor kinderen. De spreekster geeft ter zake mee dat de creativiteit van lokale besturen en hulpverleners niet onderschat mag worden. Er worden goede acties genomen om acute problemen op te lossen. Het voorstel om het actieplan inzake dak- en thuisloosheid meer op kinderen te richten is geen slechte suggestie. Jongvolwassenen zijn al een prioritaire doelgroep in dit plan. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een kindperspectief in het Vlaamse woonbeleid. Uit ervaring weet het lid dat daar al heel wat terechte aandacht aan wordt besteed. Al is de meest relevante opmerking dat de sociale huisvestingssector voor meer aandacht moet zorgen. Dat probleem ondervindt het lid ook in de praktijk.

Het jaarverslag meldt dat 9 percent van de kinderen en 21 percent van de eenoudergezinnen in Vlaanderen onder de armoededrempel leeft. *Katja Verheyen* betwist dat: 9 percent van de mensen die onder de armoededrempel leven zijn kinderen en 21 percent eenoudergezinnen. Desondanks gaat het om een zeer kwetsbare groep die bijzondere aandacht verdient.

Het debat over internet als basisrecht is waardevol, maar de spreekster waarschuwt ervoor de lijst met grondrechten niet uit te hollen door er voortdurend goedbedoelde zaken aan toe te voegen. Het geniet haar voorkeur te zoeken naar mogelijkheden om de digitale toegankelijkheid te verhogen.

De Dienst voor Alimentatievorderingen vormt een probleem. Eenoudergezinnen zijn kwetsbaar. Het kan niet dat een door de rechter opgelegde onderhoudsverplichting te pas en te onpas wordt achtergehouden.

Niets is schadelijker voor kinderen dan ouders die een zwaar conflict uitvechten na een relatiebreuk. Dialoog en begeleiding zijn daarom cruciaal.

4. Vragen van Freya Van den Bossche

Freya Van den Bossche zegt dat professor Ronny Bruffaerts budget als een deel van de oplossing beschouwt. Tegelijk geeft hij aan dat de geestelijke gezondheidszorg op een andere wijze georganiseerd moet worden. Hij denkt daarbij aan vroegdetectie om te vermijden dat een hulpvraag escaleert. Groepssessies organiseren is een ander voorstel. Het gaat daarbij in de eerste plaats om eerstelijnswork al kan het ook om specialistische zorg gaan. Vindt de kinderrechtencommissaris dat er naast een hoger budget ook werk moet worden gemaakt van een andere organisatie? Moet daarbij naar verschillende bevoegdheden en beleidsniveaus gekeken worden?

De ervaring van de psychiatrie met het binnenloodsen van psychiatrische expertise in andere domeinen is wisselend. Heeft het Kinderrechtencommissariaat een advies om er op een eenvoudiger wijze toe te komen dat de zorg voor een kind door meerderen wordt gedragen?

Het jaarverslag pleit voor langere crisisbegeleiding aan huis. Het commissielid beaamt dat veel signalen erop wijzen dat twee weken net iets te kort zijn. Daartegenover staat dat langdurige mobiele begeleiding allicht overdreven is, te meer omdat ook dat aanbod met wachtlijsten kampt. Hoe zou crisisbegeleiding er

volgens het Kinderrechtencommissariaat beter kunnen uitzien? Welke duur heeft men voor ogen?

Bepaalde verontrustende situaties blijven te lang in de vrijwillige jeugdhulp omdat vrijwillig soms als vrijblijvend wordt ervaren. Intenties die ouders uiten leiden niet steeds tot gedrag waardoor de situatie verbetert. Intenties zijn niet steeds oprecht. Soms slagen ouders er niet in die intenties in de praktijk om te zetten. De vraag rijst hoe vrijwilligheid anders gedefinieerd kan worden omdat woorden niet steeds volstaan om een kind veilig te laten opgroeien. Hoe kan deze notie anders gedefinieerd worden? Welke vorm moet de engagementsverklaring aannemen, die wordt aangegaan in de laatste fase bij de gemandateerde voorziening? Hoe wil het Kinderrechtencommissariaat deze engagementsverklaring vormgeven?

Het valt voor dat na een langdurige opname van een kind waarbij het gezin eveneens wordt begeleid, men tot het besef komt dat dit kind niet veilig kan opgroeien en dat de tussenstap bij een gemandateerde voorziening een verlies aan kostbare tijd zou betekenen. Toch lijkt het alsof de gemandateerde voorziening elke stap opnieuw zet. Moet het niet mogelijk zijn om sneller te schakelen wanneer meerdere hulpverleners zich over een situatie buigen en tot een multidisciplinair advies komen?

De verwachtingen ten aanzien van de jeugdrechter zouden duidelijker moeten worden afgebakend. Moeten ze zowel ten aanzien van de jongere als ten aanzien van de ouders duidelijker worden omschreven? Beide partijen hebben immers baat bij meer duidelijkheid. Moet de jeugdrechter betere handvaten hebben ten aanzien van de ouders? Is dat een van de aspecten waarmee rekening moet worden gehouden bij een volgende decreetsaanpassing?

Ouderverstoting is volgens Freya Van den Bossche een beladen term. Een ouder die geen contact meer heeft met een kind, voelt zich verstoten. De beweegredenen van een kind om een ouder even niet te zien hoeven evenwel niet in dezelfde bewoording gevat te worden. Kinderen zijn loyaal aan hun ouders en hunkeren naar goed contact maar soms achten ze het nodig om een stap achteruit te zetten. Misschien moet worden gezocht naar een andere term om ook met het belang van het kind rekening te houden.

Er beweegt op federaal niveau van alles rond de zogenaamde pedagogische tik. Freya Van den Bossche is ervan overtuigd dat daarmee komaf kan worden gemaakt. De rechten van het ongeboren kind vormen volgens het Kinderrechtencommissariaat een gevoelig thema. Een gedwongen opname kan in bepaalde omstandigheden de beste oplossing zijn mits er gepaste hulpverlening is. Ook op dit vlak ziet Freya Van den Bossche bewegingsruimte.

5. Vragen van Lise Vandecasteele

Lise Vandecasteele drukt haar tevredenheid uit over de Kinderrechtendag en vraagt welk vervolg daaraan zal worden gebreed.

Op school wordt de jongere te weinig gehoord. Tijdens de coronapandemie is hun stem onvoldoende gehoord. Hoe kan ervoor worden gezorgd dat rekening wordt gehouden met wat jongeren naar voren brengen?

In het jaarverslag wordt gepleit voor kwalitatieve kinderopvang. Klachten zouden behandeld moeten worden door een interdisciplinaire commissie met interne en externe actoren. Hoe moet deze commissie worden samengesteld? Wie zou er zitting in moeten hebben? Hoe kan dergelijke commissie werken?

Het Kinderrechtencommissariaat heeft verschillende bedenkingen geformuleerd bij het decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten van 3 mei 2019. Welk gevolg hebben de bevoegde ministers daaraan gegeven?

Door al te veel wissels ontstaat er nooit een band met de jeugdconsulent. Door een tekort aan consulenten is er een hoog personeelsverloop. Vakbonden en personeel van de jeugdhulp laten deze signalen ook horen. Er worden steeds meer tijdelijke arbeidsovereenkomsten afgesloten. Welke oplossing schuift het Kinderrechtencommissariaat naar voren?

Voor de behandeling van klachten over consulenten wordt samengewerkt met de JO-lijn. Hoe verloopt die samenwerking? Moet Vlaanderen niet investeren in bijkomende residentiële hulp om te vermijden dat de federale regeling waardoor broers en zussen niet gescheiden mogen worden bij een plaatsing dode letter blijft?

Er is vooruitgang geboekt in het dossier rond het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs. Het Kinderrechtencommissariaat wil een decretale norm van maximaal zestig minuten, en een pedagogische en infrastructurele verbetering van het busvervoer. Hoe zou de pedagogische begeleiding eruit moeten zien? Wie zorgt thans voor de pedagogische begeleiding? Ligt de oplossing in een systeem van officieel busvervoer met begeleiders met een pedagogische achtergrond in vast dienstverband?

Lise Vandecasteele deelt de bezorgdheid over de wachtlijsten, waar ze als huisarts ook mee geconfronteerd wordt. Het is frustrerend dat jongeren met mentale of andere problemen nergens terecht kunnen. Daardoor nemen de problemen alleen maar toe net zoals de behandelkosten. De minister van Welzijn antwoordt op vragen over de wachtlijsten steeds dat hij onmogelijk alles kan oplossen. Volgens het commissielid leiden extra investeringen er evenwel toe dat de kosten op termijn afnemen. Bovendien zou het welzijn van de kinderen steeds voorop moeten staan. Welke initiatieven ziet het Kinderrechtencommissariaat om de druk op te drijven en om te pleiten voor een groter aanbod?

6. Vragen van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers merkt dat het Kinderrechtencommissariaat pleit voor meer mensen en middelen om de wachtlijsten voor psychologische hulp in te dijken. Daarnaast zou er ingezet moeten worden op preventie. Preventie voorkomt dat problemen erger worden maar lost niet alles op. Mensen en middelen zullen daarom altijd nodig blijven. De grote bezorgdheid van het commissielid is het beperkte aanbod. In meerdere sectoren zijn er knelpuntberoepen. Vacatures raken overal moeilijk ingevuld. Wat stelt het Kinderrechtencommissariaat voor om ook voor voldoende mensen te zorgen?

Jaar na jaar wordt gewezen op het grote verloop onder de jeugdconsulenten. Jongeren zijn daar het slachtoffer van omdat er met elke personeelwissel informatie en vertrouwen verloren gaat. Hoe kan de betrokkenheid bij de dossiers vergroot worden? Hoe kan een dossier gedeeld worden over meerdere consulenten zodat het aantal breuken afneemt? Zijn de vertrouwenspersonen voldoende bekend onder de jongeren? Welke bijkomende rol zouden zij op zich kunnen nemen om breuklijnen weg te werken?

Conflictueuze scheidingen komen eveneens jaarlijks terug. Hoe kan er meer preventief gewerkt worden ten aanzien van de ouders? Hoe kunnen ouders beter op hun verantwoordelijkheid worden gewezen over de impact van dergelijke scheiding op hun kinderen? Wanneer contact wordt opgenomen met het Kinderrechtencommissariaat is het conflict doorgaans al helemaal ontaard. Naar de jeugdhulp

verwijzen is eigenlijk een oneigenlijk gebruik van deze sector want het probleem zit niet bij de kinderen maar bij de ouders.

Er wordt al te vaak teruggesproken naar isolatie. Zijn er nog grote verschillen tussen de voorzieningen? Kunnen die worden weggewerkt, bijvoorbeeld door goede praktijken of expertise te delen?

Het aantal jongeren dat een beroep doet op voortgezette jeugdhulp stijgt stelselmatig. Een aantal stroomt na de achttiende verjaardag uit omdat ze denken op eigen benen te kunnen staan. Is er nog plaats voor hen in de jeugdhulp als er na verloop van tijd nood blijkt aan ondersteuning? Zodra ze uitstromen wordt hun plaats immers aan iemand anders toegekend.

Voor een beperkt maar complex segment zou het mogelijk moeten zijn om over te gaan tot gedwongen voortgezette jeugdhulp. Welk standpunt neemt het Kinderrechtencommissariaat daarover in?

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor initiatieven te nemen ten gunste van de rechten van het ongeboren kind.

Het Afstammingscentrum kan maar tot in de eerste graad naar een match zoeken. Is er volgens het Kinderrechtencommissariaat vraag om dat uit te breiden?

Hoe wordt de inkanteling van de beveiligde opvang voorbereid door de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties?

7. Vragen van Celia Groothedde

Celia Groothedde zegt dat het Kinderrechtencommissariaat voorstander is van maximum zes kinderen per begeleider in de kinderopvang. Op dit ogenblik zijn dat acht tot negen kinderen per begeleider, en veertien tijdens slaapmomenten. De norm ligt eveneens hoger wanneer begeleiders uitvallen, wat vaak voorvalt. Kan de kinderrechtencommissaris ook ingaan op de sociale en de pedagogische functie van de kinderopvang? Kunnen deze functies voldoende worden ingevuld?

Het jaarverslag gaat uitgebreid in op de monitoring van de kinderopvang. De monitoring zou verbeteren dankzij een regelmatigere screening aan de hand van MeMoQ. Volstaat de wijze waarop Zorginspectie werkt? Zijn er voldoende medewerkers? Welke veranderingen stelt het Kinderrechtencommissariaat voor om regelmatigere MeMoQ-screenings mogelijk te maken?

Er wordt gewezen op enkele knelpunten in het decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten van 3 mei 2019. Zo staat de integrale inpak op de helling. Welke invloed heeft het ontbreken van een integrale aanpak op de kinderrechten? Waarom is een integrale aanpak belangrijk?

Er worden vragen gesteld bij de continuïteit in de buitenschoolse opvang. Uit een Brussels onderzoek blijkt er in de buitenschoolse opvang weinig ruimte te zijn voor de pedagogische en de sociale component als gevolg van het beleid en de begeleider-kindratio. Hoe wil het Kinderrechtencommissariaat dit oplossen?

Het LIVC R-decreet zet veel kinderrechten onder druk. Heeft het Kinderrechtencommissariaat daarover al meldingen ontvangen? Kan het zijn aanbevelingen ter zake verduidelijken?

In haar advies over de rechten van ongeboren kinderen spreekt de kinderrechtencommissaris duidelijke taal. Dit zou gezinnen in armoede onder de radar kunnen dwingen omdat de voorgestelde regelingen nog groter wantrouwen in de

hulpverlening zouden kunnen veroorzaken. Gezinnen in armoede worden blijkbaar ook overmatig in het vizier genomen. Onderzoek toont aan dat mensen in armoede een grotere kans hebben om met de jeugdhulp in contact te komen. Hoe kan dat volgens de Kinderrechtencommissaris worden opgelost?

Gedwongen opname is mogelijk bij gevaar voor het fysieke en mentale welzijn van de zwangere vrouw. De hulpverlening gebruikt deze mogelijkheid omdat het welzijn van de vrouw samenhangt met dat van de foetus. Is deze mogelijkheid voldoende bekend? Collocatie en gedwongen opname zijn ingrijpende vormen van vrijheidsberoving. Kan er worden voortgewerkt op basis van deze mogelijkheid?

Er wordt terecht diep ingegaan op kinderarmoede. Bij jongeren en eenoudergezinnen is er een sterke stijging van het armoederisico. Er wordt duidelijk gezegd dat de rechten van kinderen die in armoede opgroeien worden geschonden. Wat kan het beleid daaraan doen?

Celia Groothedde heeft de indruk dat gezinnen worden gecontroleerd en gepenaliseerd omdat ze in armoede leven, wat evenwel vrijwel altijd het gevolg is van omstandigheden buiten hun wil. Welke lacunes vertoont het beleid? Wat heeft de coronacrisis scherper gesteld? Wat kan het beleid doen om rechten te vrijwaren?

Eenoudergezinnen lopen een groter armoederisico. Welke aanbevelingen of initiatieven schuift het Kinderrechtencommissariaat naar voren?

Het is een goede zaak dat het jaarverslag specifiek ingaat op menstruatiermoede. Naast aandacht voor de producten zijn sensibilisering en informatie belangrijk. Zijn de huidige normen inzake relationele en seksuele opvoeding voldoende? Het gaat daarbij niet alleen over het lichaam maar ook over toestemming, grenzen bewaren, rustig en respectvol verkennen van de eigen seksualiteit of preventie van risicovolle zwangerschappen. Experts en het middenveld zeggen dat het in dat laatste voorbeeld vaak om jongeren uit het buitengewoon onderwijs gaat.

8. Vragen van Lorin Parys

Lorin Parys hecht belang aan de continuïteit van de hulpverlening door de consultants van de jeugdrechtbank. De vraag is evenwel hoe dit probleem kan worden opgelost. Breuken in de hulpverlening worden immers niet voor het eerst aangekaart. Welke suggesties heeft het Kinderrechtencommissariaat?

De oproep om de wachtlijsten in te korten is pertinent maar niet nieuw. Wat kan er volgens de Kinderrechtencommissaris nog gebeuren om de wachtlijsten korter te maken? Maakt de geestelijke gezondheidszorg voldoende gebruik van zaken als onlinesessies of groepsaanbod?

Vechtscheidingen steken steeds vaker de kop op. De spreker vindt de suggestie om expertise te bundelen interessant.

Dat het Kinderrechtencommissariaat ook vaststelt dat er lacunes zijn in de bescherming van het ongeboren kind, stemt Lorin Parys tevreden. Hij benadrukt dat dit losstaat van de abortuswetgeving. Het gaat om aanstaande moeders die beslissen een kind op de wereld te willen brengen maar onvoldoende zorg dragen voor de foetus. De spreker is tevreden dat het Kinderrechtencommissariaat de visie onderschrijft dat men in allerlaatste instantie moet kunnen ingrijpen. Hij drukt de hoop uit dat van deze heel getrapte aanpak slechts in uitzonderlijke omstandigheden gebruik moet worden gemaakt. Het gaat om een grote inbreuk op iemands integriteit en privacy maar hetzelfde geldt voor de impact van druggebruik op een foetus. Als beide tegen elkaar afgewogen moeten worden, is het duidelijk waarvoor N-VA kiest.

Het jaarverslag benadrukt de effectiviteit van de hulpverlening. Welke goede praktijken kunnen er verspreid worden zodat voortaan meer naar de uitkomst wordt gekeken? De spreker heeft eerder reeds gepleit voor cohorteonderzoek. Emmaüs werkt met multisysteemtherapie en onderzoekt zes, twaalf en achttien maanden na de interventie hoe het de jongere vergaat op basis van enkele criteria.

Heeft het Kinderrechtencommissariaat al veel meldingen ontvangen over vaccinatiedisputen tussen jongeren en hun ouders of tussen de ouders onderling? Hoe gaat het Kinderrechtencommissariaat daarmee om? Het is onduidelijk of dit een probleem is dan wel slechts zelden voorkomt.

Het jaarverslag meldt dat crisispleegzorg en de crisispleegouders kritisch zijn over de organisatie van de zorg. Zo wordt er geen navraag gedaan naar jongeren die veertien dagen geplaatst zijn. Gaat het om een eenmalige melding of komt dit veelvuldig voor? Kan er een cijfer op geplakt worden?

De verwarring over de gemandateerde voorzieningen en over het verschil tussen aanklampende en verplichte hulpverlening moet de wereld uit. Het zou inderdaad goed zijn om werk te maken van één begrijpelijke tekst waar iedereen gebruik van maakt. Op die manier is het voor elke cliënt duidelijk of zijn traject vrijwillig of verplicht is, en wat de gevolgen zijn van onvoldoende coöperatie.

Het klopt dat veel problemen door corona erger zijn geworden, maar voor de pandemie waren die problemen er ook al. Het is onduidelijk wat coronagerelateerd of structureel is. Nu de pandemie een nieuwe fase is ingetreden is de vraag of het aantal meldingen ook terugvalt. Is er een meldingspiek die door corona verklaard kan worden? Is de neerwaartse beweging al merkbaar?

Ziet het Kinderrechtencommissariaat beterschap in de problematiek van de Maghrebijnse straatkinderen? Kunnen die kinderen ondertussen ergens terecht of leeft het merendeel nog steeds op straat? Het is een goede zaak dat het initiatief van Minor-Ndako effectief van start gaat.

Is het interessante webinar Gewoon complex! opgepikt door de Vlaamse Regering? Heeft het aanleiding gegeven tot veranderingen in de organisatie van de jeugdhulp?

9. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls zegt dat zich het afgelopen jaar enkele ernstige situaties hebben voorgedaan in de kinderopvang. Kleine kinderen zijn zelf niet in staat om aan te geven dat er iets fout loopt in de kinderopvang. Inbreuken op de integriteit van kinderen stellen ouders vaak pas achteraf vast. De spreker benadrukt dat hij niet de volledige sector wil beschuldigen van dergelijke praktijken. Het gaat immers om enkele uitwassen. Waar het misloopt, moet men wel snel kunnen ingrijpen. Als blijkt dat iemand niet in staat is om een job in de kinderopvang uit te oefenen, moet het mogelijk zijn te beletten dat ze na een sluiting later opnieuw actief worden. Ouders weten niet of de persoon aan wie ze hun kind toevertrouwen eerder al een opvanginitiatief heeft moeten sluiten. De spreker pleit al langer voor transparante inspectieverslagen zodat ouders vlot de nodige informatie vinden. Hoe gaat het Kinderrechtencommissariaat daarmee om? De kinderrechtencommissaris krijgt immers opvallend veel meldingen van ouders.

III. Antwoorden van het Kinderrechtencommissariaat

Caroline Vrijens beaamt dat er meer mensen en middelen nodig zijn om de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg weg te werken. Het is evenwel niet zo dat extra middelen er automatisch toe zullen leiden dat er ook voldoende mensen zijn om te begeleiden. In gesprekken met mensen uit de sector komt dat ook naar voren. Er is een gebrek aan kinderpsychiaters maar daar is geen toveroplossing voor. Het komt het beleid toe na te gaan hoe daaraan tegemoet te komen. Deze specialisatie opwaarderen is een belangrijke stap. Nagaan hoe zij beter ondersteund kunnen worden om hun werk kwaliteitsvol te kunnen uitvoeren, is een heel uitdagende vraag.

Op de vraag hoe de wachtlijsten snel aangepakt kunnen worden, heeft de kinderrechtencommissaris geen pasklaar antwoord. Het zal zaak zijn rekening te houden met de aanbevelingen uit verschillende onderzoeken. Zo is er het interessante advies van de Hoge Gezondheidsraad. Daarnaast is er het onderzoek van Zorgnet-Icuro. Naast meer mensen en middelen voor de zware en intensieve hulpvragen moet er op korte termijn onderzocht worden hoe verschillende sectoren de handen in elkaar kunnen slaan. Scholen zouden het thema beter bespreekbaar kunnen maken. Kinderen en jongeren moeten leren dat ze zich kwetsbaar mogen opstellen. Er lopen al enkele initiatieven. Er wordt een app ontwikkeld om het welbevinden op school te meten. Hoe kunnen de scholen en de welzijnssector beter samenwerken? De CLB's, die de afgelopen maanden voornamelijk bezig zijn geweest met contacttracing, moeten zich opnieuw op hun kernopdracht kunnen focussen. Sociale media kunnen ook een rol spelen om mentaal welzijn beter bespreekbaar te maken. Kinderpsychiaters merken twee zaken: een aantal kinderen en jongeren hebben nood aan een warm nest en daarnaast zijn er de sociale media, die voor een grote uitdaging zorgen. Scholen moeten nog meer inzetten op mediawijsheid en het relativeren van wat op sociale media verschijnt door voor een kader te zorgen.

De vragen over de jeugdconsulenten zijn geen evidente vragen. Het agentschap Opgroeien moet zich hierover beraden. Hoe kan er voor bijkomende ondersteuning gezorgd worden? Tot tachtig dossiers moeten behandelen, kan niet anders dan frustrerend zijn. De oplossing zit allicht in een combinatie van meer ondersteuning en meer middelen zodat de druk op de consulenten afneemt. Daarnaast moet er worden gezocht hoe de OCJ's en sociale diensten zich kunnen organiseren zodat dossiers in team behandeld kunnen worden.

Telkens het jaarverslag wordt voorgesteld wordt gevraagd naar tendensen en evoluties. Dat is echter niet evident: 1500 meldingen per jaar is niet weinig maar tegelijk is dat niet meer dan het topje van de ijsberg. Het is niet mogelijk om na te gaan in welke mate een melding over mentaal welbevinden coronagerelateerd is. Allicht was er al iets gaande bij veel van de kinderen en jongeren die nu in de problemen zitten. Mogelijks is hun kwetsbaarheid als gevolg van de pandemie feller geworden. Het is moeilijk om exact te becijferen welk aandeel van de meldingen coronagerelateerd is.

De Hoge Gezondheidsraad heeft hierover heel wat internationaal onderzoek geanalyseerd. Er wordt een sterke verhoging van depressies, angst- en eetstoornissen vastgesteld. Ook op een recente conferentie van Europese kinderombudslui is duidelijk gesteld dat dit niet zal ophouden eenmaal de pandemie achter de rug is. Er zullen nog neveneffecten of naweeën volgen. Hoe groot die zullen zijn is moeilijk in te schatten aangezien het Kinderrechtencommissariaat geen kinderen hoort zoals een psychiater, en evenmin fundamenteel onderzoek voert. Dat zijn eerder vragen waarover psychologen of kinderpsychiaters aanbevelingen kunnen formuleren.

Preventie en vroegdetectie zijn uiteraard belangrijk. De OverKop-huizen werken aanbodgericht. Zonder scholen te willen overladen met extra werk, moet erop gewezen dat scholen de vindplaats bij uitstek zijn. Er moet worden gezocht naar mogelijkheden om op school aan preventie en vroegdetectie te doen, bijvoorbeeld aan de hand van een monitoringstool of groeps gesprekken.

De kinderrechtencommissaris volgt het idee van lessen over mentaal welzijn. Scandinavische scholen besteden bijvoorbeeld veel aandacht aan empathie of mentaal welzijn om kinderen en jongeren te versterken. Het is zaak na te gaan wat er geleerd kan worden van buitenlandse voorbeelden. Scholen zouden inderdaad tijd kunnen vrijmaken om ervaringsdeskundigen aan het woord te laten om kinderen en jongeren te vertellen hoe zij daarmee omgaan.

De eerste belangrijke stap met het oog op een betere bescherming van kinderen tegen mishandeling en verwaarlozing thuis is de uitbreiding van het Burgerlijk Wetboek. Door deze uitbreiding heeft elke jongere principieel recht op een geweldloze opvoeding. Het is niet de bedoeling ouders te criminaliseren. Met deze bepaling krijgt de overheid wel de opdracht ouders zo goed mogelijk te ondersteunen want opvoeden is niet altijd even evident.

Caroline Vrijens vraagt zich ook geregeld af of interventies in gezinnen waar kindermishandeling wordt vastgesteld effectief en duurzaam zijn. Het Kinderrechtencommissariaat moet soms doorverwijzen naar 1712, OCJ of VK. Hulpverleners leveren grote inspanningen. Er is veel expertise. Of interventies in die gezinnen ook duurzaam en effectief zijn, zou evenwel onderzocht moeten worden.

Zowel Vlaanderen als het federale niveau hebben flink geïnvesteerd in geestelijke gezondheidszorg om de wachtlijsten aan te pakken. Over de inspiratienota Vroeg & nabij is op korte termijn overleg gepland met het kabinet van Vlaams minister Beke. Het is nog te vroeg om uitspraken te doen: het is wachten op de resultaten van de plannen en initiatieven. De kinderrechtencommissaris volgt dit van nabij en is benieuwd naar de resultaten.

Er moet worden nagedacht over de vraag of de geestelijke gezondheidszorg fundamenteel anders moet worden georganiseerd. Dat is ook het advies van Zorgnet-Icuro. Er moet vroeger worden ingegrepen. Er moet worden nagedacht over groepssessies. Het is meer dan alleen een budgettaire kwestie. De vraag rijst of alles goed georganiseerd is. De bevoegdheidsverdeling over verschillende beleidsniveaus maakt het complexer. Zonder daarover politieke uitspraken te willen doen, blijft het belangrijk de realiteit onder ogen te zien en na te gaan of een en ander beter georganiseerd kan worden.

Hulpverleners op het terrein leveren grote inspanningen. Kinderpsychiatrie en jeugdhulp proberen samen te werken. Outreach loopt al jaren. Uit klachten die het Kinderrechtencommissariaat ontvangt, blijkt dat niet altijd te volstaan. Elke sector denkt nog vanuit het eigen perspectief. Er moeten nog stappen gezet worden om beide sectoren dichter bij elkaar te brengen.

Caroline Vrijens hoopt dat de wettelijke verplichting om broers en zussen samen te houden in de jeugdhulp geen dode letter blijft. Het Kinderrechtencommissariaat zal daar de komende periode op toezien. Er worden sowieso al inspanningen geleverd om broers en zussen samen te plaatsen, maar organisatorisch lukt dat niet steeds. Het Kinderrechtencommissariaat blijft hierover in overleg met het agentschap Opgroeien. De gezinshuizen, gestart als project, krijgen stilaan uitbreiding. Professionele pleegouders vangen daar meerdere kinderen op in een huiselijke context. Mogelijks biedt deze vorm van jeugdhulp meer mogelijkheden om broers en zussen samen te houden.

De mate waarin en de wijze waarop isolatie en afzondering worden toegepast, verschilt sterk van voorziening tot voorziening. Ook de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties stelt dat vast. Er zijn verschillen tussen gesloten en open jeugdhulpvoorzieningen. Er zijn bovendien verschillende soorten isolatie. Enkele jaren geleden organiseerde het Kinderrechtencommissariaat hierover een studiedag. Caroline Vrijens voorspelt een interessante periode na de publicatie van een studie door het Steunpunt WVG over de rechten van jongeren in de jeugdhulp. Er volgt een evaluatie van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Het is de bedoeling om een aantal rechten te expliciteren eenmaal het aantal gesloten voorzieningen toeneemt.

Het is nog te vroeg om uitspraken te doen over de inkanteling van de private voorzieningen voor gesloten verblijf. Het agentschap Opgroeien bereidt dat voor. Het Kinderrechtencommissariaat volgt dit op de voet. De Commissie voor Toezicht voor Jeugdinstanties is in dialoog met die nieuwe voorzieningen.

Om de kwaliteit van interventies in de jeugdhulp te meten zijn onderzoek en data nodig. Er is reeds lang sprake van een longitudinaal onderzoek. Verbeteringen zijn allicht nog mogelijk.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft enkele jaren geleden een advies uitgebracht over gedwongen opname van achttienplussers. Het is een delicate en moeilijk te beantwoorden vraag vanuit het kinderrechtenperspectief.

Straatkinderen vormen een ontzettend kwetsbare doelgroep omdat ze enkel connecties hebben in de bende waarvan ze deel uitmaken. Ze zijn in het Brusselse terug te vinden. Het Kinderrechtencommissariaat heeft hierover een advies geschreven omdat hulpverleners erop wezen dat deze kinderen steeds jonger werden. Het gaat om kinderen van 10 jaar die in heel slechte omstandigheden leven. In het advies wordt gevraagd naar coördinatie en om duidelijk te bepalen welk kabinet het aanspreekpunt is. Momenteel valt dit dossier tussen verschillende beleidsinstanties en -niveaus. Daarnaast moet werk worden gemaakt van een aanbod op maat. Jonge kinderen hebben meer nodig dan een straathoekwerker omdat ze heel kwetsbaar zijn voor misbruik. Als ze een delict gepleegd hebben, komen ze in een gemeenschapsinstelling terecht maar nadien is er geen vervolghulp. Er moet contact gelegd worden met hun thuisfront. Hun ouders zijn vaak niet op de hoogte van hun situatie. Dit moet besproken worden op Europees niveau. Missing Children Europe moet dit op de agenda zetten. De kabinetten Welzijn en Migratie zijn ermee bezig. Macadam vzw is een laagdrempelig inlooppunt in Brussel. Er gebeurt reeds een en ander maar dat volstaat nog niet voor de kinderrechtencommissaris.

De vraag rijst of beslissingen om een kind uit huis te plaatsen of opnieuw naar huis te sturen, gebaseerd zijn op voldoende en objectieve data. Daar zijn instrumenten voor. Bepalen wat goed ouderschap is, is niet evident.

De kinderrechtencommissaris kan niet bepalen hoe een engagementsgesprek moet verlopen. Het agentschap Opgroeien beschikt over de nodige expertise. Het Kinderrechtencommissariaat kan informeren over de beleving van de gezinnen en daaruit blijken er grote verschillen te zijn. Om die reden lijkt het aangewezen het verloop van dergelijk gesprek te bestuderen, en dat vanaf de uitnodiging tot de uiteindelijke beslissing. Er moet worden nagegaan of dat in alle regio's even gestroomlijnd en voorspelbaar verloopt. Een andere vraag is of de ouders overal voldoende worden betrokken. Kunnen zij hun visie naar voren schuiven tijdens een engagementsgesprek?

Het verbaast dat een jeugdrechter, die verantwoordelijk is voor de verdere ontwikkeling van een kind of jongere, over weinig mogelijkheden beschikt om bepaalde zaken te vragen van de ouders.

Ouderverstoting is een beladen term. Er moet worden gezocht naar een andere benaming voor de fenomeen.

Inge Schoevaerts, coördinerend adviseur van de klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat, zegt dat er sedert het overlijden van Jordy talrijke actieplannen over jeugdhulp na 18 jaar zijn opgesteld. Het aantal vragen naar voortgezette jeugdhulp na 18 jaar neemt toe. Vanop het terrein verneemt het Kinderrechtencommissariaat dat voortgezette jeugdhulp, zeker voor jongeren die in een residentiële context wonen, zo vroeg mogelijk moet worden voorbereid. Tot hun 18 jaar verloopt het leven van deze jongeren gestructureerd. Ze kijken uit naar zelfstandigheid maar vaak valt dat tegen of is de breuklijn te breed. De stap naar zelfstandigheid moet zo vroeg mogelijk voorbereid worden: door hun geleidelijk aan wat vrijheid te schenken leren ze ermee om te gaan. Bepaalde voorzieningen nemen jongeren met wie het na 18 jaar verkeerd loopt, probleemloos opnieuw op. Andere voorzieningen gaan daar helemaal anders mee om. Het is niet mogelijk daar een lijn in te trekken.

Het Kinderrechtencommissariaat gelooft niet in gedwongen jeugdhulp na 18 jaar. Omdat het sowieso al mogelijk is om hulp te bieden tot de leeftijd van 25 jaar, rijst de vraag of dat geen nieuwe grens wordt. In plaats van dwang opteert het Kinderrechtencommissariaat voor nabijheid en aanspreekpersonen. Daarnaast is het belangrijk dat de jeugdhulp- en volwassenendiensten goed met elkaar afstemmen. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat voor een jongere die alleen gaat wonen tijdig OCMW-steun wordt aangevraagd. Veel administratieve zaken zouden voor hun 18 jaar al geregeld moeten worden. Jeugdhulp zou samen met OCMW of CAW werk moeten maken van een geïntegreerd plan om een jongere vast te houden.

Dat OCJ's en VK's het proces wat vertragen, is niet problematisch. Het is niet onbelangrijk in het achterhoofd te houden hoe de gemandateerde voorzieningen zijn ontstaan: ze vormen de brug tussen diensten die op vrijwillige basis met gezinnen aan de slag gaan en de gerechtelijke jeugdhulp. Dit scharniermoment mag niet zomaar overboord worden gegooid. Een overheid die bij gezinnen wil binnendringen, moet dat met de nodige omzichtigheid doen. Het is belangrijk om een situatie opnieuw in alle objectiviteit te bekijken: het vertrekpunt en het onderzoek door de gemandateerde voorzieningen zijn daarom van belang. Ze nodigen gezinnen uit om na te gaan met welke zorgen zij kampen, maar ook de aanmelder. Het is noodzakelijk en fair dat een gezin de kans krijgt zijn verhaal te doen. Dit gesprek zou allicht sneller plaats kunnen vinden maar lijdt onder de dossierlast en personeelsbezetting.

Dat een dossier te lang in de vrijwilligheid blijft, heeft verschillende oorzaken. De methodiek 'Signs of Safety' laat onderhandelingsruimte toe op basis waarvan een veiligheidsplan kan worden bijgestuurd. Soms rijst de vraag hoe vaak een plan moet worden bijgestuurd. Op welk moment moet het dossier overgedragen worden aan de jeugdrechtbank om ingrijpender te kunnen werken?

In scheidingszaken is er vaak schijnvrijwilligheid. Ouders raken gefrustreerd omdat een ex-partner tijdens gesprekken sociaal wenselijke antwoorden geeft maar in de praktijk het tegenovergestelde gedrag stelt. Zelfs als daar bewijzen van zijn, kunnen die in een gemandateerde voorziening niet op tafel gelegd worden. Het is zaak dergelijke schijnvrijwilligheid te doorprikken.

Gemandateerde voorzieningen werken in een vrijwillig kader maar niet vrijblijvend. De term 'vrijwilligheid' kan tot verkeerde interpretaties leiden waardoor het, aldus gezinnen, te moeilijk wordt voor de gemandateerde voorziening en het dossier naar de jeugdrechtbank verhuist. De criteria om een dossier door te sturen naar een jeugdrechtbank zijn in Vlaanderen niet duidelijk.

Moeilijke en conflictueuze scheidingen kunnen tot een contactbreuk leiden tussen ouders en kinderen waardoor ze in de jeugdhulp terechtkomen. Sommige jeugdrechtvaarders nemen dat ter harte als problematische opvoedingssituatie en nemen beslissingen over het ouderlijke gezag door bepaalde spelregels op te leggen. De vraag is of elke sociale dienst deze visie volgt. Wanneer dat niet het geval is, wordt het moeilijk op het terrein. Het Kinderrechtencommissariaat verkiest om die redenen het begrip 'contactbreuk' in plaats van 'ouderverstoting'. De laatste term laat immers uitschijnen dat het kind actief en aan zet is.

Intrafamiliaal geweld is toegenomen als gevolg van corona. De cijfers zijn bekend. De vraag rijst of daar voldoende wordt tegen opgetreden. Deze vraag kan politiooneel of gerechtelijk worden bekeken. Het is voor Inge Schoevaerts niet duidelijk of er voorrang wordt gegeven aan dossiers over intrafamiliaal geweld dan wel of ze sneller geseponeerd worden. Wat zij wel vaststelt, is dat de beschikbare methodieken goed werk leveren. De aanpak van ernstige dossiers door politie, Justitie en hulpverlening wordt gestroomlijnd. Ouders en kinderen betreuren niet zelf te kunnen kiezen wanneer er wordt aangemeld. Het zijn professionals die doorverwijzen. Ouders melden dat er niets gebeurt met de klachten die ze indienen. De vraag rijst of elk niveau voldoende ruimte krijgt om alles met de nodige aandacht te bekijken.

Een ander aandachtspunt is het samenvoegen van dossiers. Het valt voor dat meerdere vrouwen gelijkaardige voorvallen melden over dezelfde ex-partner. Door dergelijke dossiers samen te voegen krijgt men een sterker dossier.

De toegankelijkheid van de jeugdrechtbank speelt op twee niveaus: taalgebruik en duidelijke verwachtingen. Een vonnis van een jeugdrechtbank moet aan een aantal vormvereisten voldoen maar is qua taalgebruik niet altijd duidelijk voor de ouders en jongeren. Hoewel er op het terrein grote inspanningen geleverd worden om uit te leggen wat een jeugdrechter precies bedoelt, capteren sommige gezinnen het amper. Wanneer ze niet begrijpen wat van hen verwacht wordt, escaleert de weerstand tegen de hulpverlening binnen de kortste keren.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt samen met de JO-lijn. Er wordt wederzijds afgestemd over onderzoek mits de melder daarmee instemt. Het is immers niet raadzaam dat twee diensten tegelijk een onderzoek voeren. Als ouders of jongeren twijfelen waar ze moeten melden, krijgen ze de vrije keuze. Het is zaak elkaar te versterken in plaats van in concurrentie te treden. Strikt genomen is de JO-lijn de eerstelijnsklachtendienst voor de jeugdhulp maar buitenstaanders percipiëren dat vaak anders. De twijfel over hun onafhankelijkheid is begrijpbaar aangezien de JO-lijn onderdeel uitmaakt van het agentschap Opgroeien. Het Kinderrechtencommissariaat hanteert het VN-Kinderrechtenverdrag als maatstaf en gaat daardoor veel ruimer.

Het aantal meldingen over vaccinaties en mentaal welzijn neemt af. Of het ook beter gaat met het mentaal welzijn van de jeugd, is een andere vraag. Op dit ogenblik gaan meldingen voornamelijk over de mondklappers en de verschillen tussen jongeren die wel of niet gevaccineerd zijn. Het zijn voornamelijk ventilatie-mails of georkestreerde ketteringmails.

Er waren weinig meldingen over jongeren die met hun ouders botsten over al dan niet vaccineren. Er waren enkele vragen over gescheiden ouders die het oneens waren. Het antwoord van het Kinderrechtencommissariaat daarop was steeds gebaseerd op de richtlijnen van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid. Er is steeds geprobeerd objectief en sec te informeren om niet in een bepaald kamp geduwd te worden.

Meldingen over kinderopvang komen logischerwijze van ouders. Het Kinderrechtencommissariaat adviseert een versterking van het handhavingsbeleid. Na de

reportage van Het Laatste Nieuws over wantoestanden is het handhavingsbeleid bijgestuurd. Kind en Gezin heeft dat op zich genomen. Daarover is het Kinderrechtencommissariaat, ook met de minister, in overleg getreden. Het Kinderrechtencommissariaat adviseert klachten niet uitsluitend binnen het agentschap te beoordelen. Er moeten externe disciplines bijgehaald worden om te oordelen over de ernst van de incidenten die zich voordoen. De waarheid proberen te achterhalen, houdt enkele risico's in. Het is zaak tendensen te ontwaren en te bepalen wat kwaliteit in de kinderopvang precies betekent.

Eline Strik, secretaris van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstellingen, zegt dat de Onafhankelijke Ziekenfondsen hebben berekend dat de vraag naar psychologische ondersteuning tussen 2015 en 2025 zonder corona ook zou zijn toegenomen met 50 procent. Het is niet correct om de toename uitsluitend aan corona toe te schrijven.

Het effect van het veilig verblijf valt af te wachten. Er waren reeds vier proeftuinen. Vijf andere voorzieningen zijn aan het starten. De maandcommissarissen gaan daar op bezoek. De contacten verlopen positief. Men denkt na over een moderne visie als basis voor het pedagogische plan, die uitgaat van een positief leefklimaat in plaats van een beheersmentaliteit. Er zijn evenwel grote verschillen die logischerwijze verklaard kunnen worden vanwege het diverse publiek dat er terecht zal komen. De Commissie van Toezicht heeft in het verleden gevraagd om de proeftuinen te evalueren om na te gaan welke lessen eruit getrokken kunnen worden met het oog op uniformiteit. De Commissie van Toezicht heeft geen zicht op het verloop van deze evaluatie. De vrees leeft dat de aangeboden zorg afhankelijk zal zijn van de regio waarin men verblijft. Ook voor het veilig verblijf worden in- en uitstroom cruciaal.

Elke voorziening meldt hoe moeilijk het is om personeel aan te trekken. Ook hier moet niet alleen naar de instroom maar ook naar de uitstroom worden gekeken. Heel de sector moet zich buigen over de vraag hoe personeel kan worden aangehouden en behouden. De vrees bestaat dat sommige voorzieningen in een vicieuze cirkel zullen terechtkomen: moeilijke werkomstandigheden leiden ertoe dat er personeel uitvalt waardoor de omstandigheden nog moeilijker worden. Het goede nieuws is dat betere zorgkwaliteit het werk ook aantrekkelijker maakt. Uiteraard zal dat in de eerste plaats effect hebben voor de kinderen en jongeren die hulp nodig hebben.

Het is belangrijk dat een crisismodule kan worden uitgevoerd wanneer er een beroep op wordt gedaan. De regionale netwerken geestelijke gezondheidszorg beschikken over een module die een consult garandeert binnen de 72 uur om na te gaan of een opname van twee weken nodig is. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt het signaal dat dit niet meer waargemaakt kan worden omdat de vraag het aanbod overstijgt.

Caroline Vrijens zegt dat het Kinderrechtencommissariaat voorstelt de methodieken die worden gebruikt bij conflictueuze echtscheidingen te evalueren. Het is zaak daarbij naar het buitenland te kijken: Nederland werkt met kindbehartigers om de belangen van de kinderen te behartigen in alle procedures. Daarnaast wordt er onvoldoende gesensibiliseerd over de impact van conflictueuze scheidingen. Kinderen en jongeren moeten ook het woord krijgen zodat lotgenoten elkaar kunnen vinden. Het is belangrijk om ervaringsdeskundigen aan het woord te laten. Op dit ogenblik zijn het vooral de vechtende ouders die het hoge woord voeren.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft een advies geschreven over de vaccinatie van min 12-jarigen: de ouders beslissen maar bij voorkeur in overleg met het kind. Voor plus 12-jarigen horen ouders en kind toestemming te verlenen. Er is steeds (tevergeefs) gepleit voor een meldpunt wanneer ouders en kinderen het niet eens

zijn. Het aantal meldingen is beperkt. Ze komen voornamelijk van gescheiden ouders.

Caroline Vrijens is bezorgd over het onderscheid tussen gevaccineerde en niet-gevaccineerde jongeren wanneer ze in quarantaine moeten. Meerdere stemmen hebben zich in dit debat laten horen. Het is een moeilijke discussie omdat de beslissing om zich te laten vaccineren vaak door de ouders wordt genomen. Als het onderscheid nog lang blijft gelden, zal de kloof toenemen. Niet-gevaccineerde jongeren zullen meer schooldagen missen en zullen mogelijks op beperkingen botsen op basis van het Covid Safe Ticket. Het gevaar bestaat dat deze jongeren het gevoel krijgen niet meer tot de samenleving te behoren. Het onderscheid moet voor minderjarigen zo snel mogelijk verdwijnen.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een lagere begeleider-kindratio in de kinderopvang vanwege de belangrijke sociale en pedagogische functie die de kinderopvang moet vervullen. Hoe minder kinderen, hoe groter de kans dat de begeleider aandacht kan besteden aan elk kind. Daarnaast ligt de ratio in Vlaanderen heel hoog in vergelijking met het buitenland. De inspectie is onvoldoende bemand om voldoende initiatieven te inspecteren. Opvanginitiatieven melden dat ze nog nooit zijn geïnspecteerd. Het is belangrijk om na te gaan of de diensten voldoende gescreend worden om de problematische initiatieven eruit te halen of om wie het tijdelijk moeilijk heeft te ondersteunen. Het is illusoir dat iemand in staat is om alleen acht of negen kinderen kwaliteitsvol op te vangen. Het agentschap Opgroeien maakt werk van transparante inspectieverslagen. Ouders moeten kunnen nagaan of een opvanginitiatief goed werkt. Wie zaken verkeerd heeft gedaan, mag niet zomaar ergens anders opnieuw kunnen beginnen. Het Kinderrechtencommissariaat houdt de vinger aan de pols. Klachten over kinderopvanginitiatieven komen in de eerste plaats bij de klachtenlijn van Kind en Gezin terecht.

Er is recent een advies gepubliceerd over interlandelijke adoptie waarin enkele belangrijke punten worden belicht.

De opmerkingen over de link tussen armoede en de rechten van het ongeboren kind zijn terecht. Armoedeorganisaties vrezen inderdaad dat zwangere vrouwen die in armoede leven geïsoleerd zullen worden. Die indruk kan worden tegengegaan door op de vertrouwensrelatie te focussen en vroeg genoeg hulp op maat aan te bieden in een breed netwerk. Er mag nooit stigmatiserend worden te werk gegaan. Er moet in de allereerste plaats voldoende begeleiding, hulp en ondersteuning worden aangeboden. Gedwongen opname kan slechts in extreem uitzonderlijke situaties waarin er geen andere opties meer zijn. Er is een specifiek aanbod nodig, bijvoorbeeld voor zwangere vrouwen met een verslavingsproblematiek. In het bestaande aanbod is dat niet haalbaar.

Over het LIVC R-decreet heeft het Kinderrechtencommissariaat geen meldingen ontvangen. Onder leiding van het kabinet van Vlaams minister Zuhair Demir is een draaiboek opgesteld. Het Kinderrechtencommissariaat is betrokken in de eerste fases van de opmaak. De belangrijkste bezorgdheid van Caroline Vrijens is het beroepsgeheim vanwege de betrokkenheid van hulpverleners.

Het busvervoer zit in volle evolutie. Er loopt een onderzoek door Deloitte. De proefprojecten worden geëvalueerd. Ook de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media buigt zich hierover. Er zijn andere mogelijkheden naast busritten om het leerlingenvervoer te organiseren.

De discriminatie van niet-begeleide minderjarigen in het groeipakket wordt onderzocht. Waar het Kinderrechtencommissariaat aanvankelijk dacht dat er sprake was van onrechtvaardigheid geeft het er inmiddels de voorkeur aan eerst de situatie te onderzoeken. De betrokken kabinetten zijn aangeschreven.

Dat alleenstaande moeders in de problemen raken omdat ze geen alimentatie ontvangen is een belangrijk en onderschat probleem dat behandeld zal worden in het dossier over scheiden. Er moet in een gerechtelijke context gekeken worden welke middelen ingezet kunnen worden om alimentatie te laten uitbetalen.

Ter voorbereiding van de Kinderrechtendag gaven jongeren aan dat seksuele opvoeding over instemming of zwangerschapspreventie onvoldoende aandacht krijgt. Veel moeders in armoede raakten zwanger toen ze nog minderjarig waren. Onderwijs moet nagaan of daar voldoende rond gebeurt.

Ter voorbereiding van de bijsturing van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1236/1) schuift het Kinderrechtencommissariaat de klassieke thema's naar voren: hogere leeflonen en het groeipakket evalueren en bijsturen. Het armoedebeleid is grotendeels gedecentraliseerd. Er loopt overleg met enkele lokale overheden. Samen met enkele andere spelers wordt een positie ingenomen.

Caroline Vrijens is tevreden dat de Kinderrechtendag werd gewaardeerd. De reacties op de evaluatie waren positief. Het Kinderrechtencommissariaat zal zijn eigen evaluatie voorleggen aan het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement. Het komt vervolgens het Uitgebreid Bureau toe om knopen door te hakken over het vervolg. Het is belangrijk om jongeren niet te verliezen en met hen terug te koppelen.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Katrien SCHRYVERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CAW	Centrum Algemeen Welzijnswerk
CGG	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
EU	Europese Unie
LIVC R	lokale integrale veiligheidscel inzake radicalisme, extremisme en terrorisme
MeMoQ	Meten en Monitoren van de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang van baby's en peuters
OCJ	ondersteuningscentrum jeugdzorg
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
UHasselt	Universiteit Hasselt
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VK	vertrouwenscentrum kindermishandeling
VN	Verenigde Naties
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)